

СИЛАБУС

з курсу «Облік у банках та банківська справа»
на отримання ступеню вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Обсяг курсу – 4 кредити (ECTS): 30 годин лекції, 30 годин – практичні заняття, 60 години – самостійна робота, залік.

Викладач курсу – Литвинов Анатолій Іванович д.е.н., професор кафедри агрологістики та управління ланцюгами постачання (<http://new.khntusg.com.ua/staff/litvinov-anatolij-ivanovich>)

Опис курсу

Пререквізити – базові знання з дисциплін: Українська мова (за професійним спрямуванням), Економічна теорія, Менеджмент, Гроші та кредит.

Постреквізити. Продовжують вивчення даного предмету наступні дисципліни: Основи економічного контролю, Організація і методика аудиту, Ризик-менеджмент.

Мета курсу – сформувати у студентів наукові знання про основні концепції, принципи побудови та функціонування банків і банківських систем, банківські операції, основні засади побудови і організації обліку в банківських установах, сприяти розумінню суті та ролі банків в ринковій економіці.

Завдання курсу – сформувати практичні підходи до організації ефективної роботи з банками різних суб'єктів господарської діяльності, незалежно від їх організаційних форм та форми власності, в тому числі з питань залучення та розміщення фінансових ресурсів.

У результаті вивчення курсу студенти повинні:

знати: що таке банк, банківська система, банківська операція, платіжний інструмент і які вони бувають, як формуються доходи, витрати та прибуток комерційного банку, завдання обліку в банківських установах та загальні підходи до його організації, в тому числі – в розрізі напрямків видів банківської діяльності;

уміти: класифікувати банки, класифікувати банківські операції, розрахувати вартість банківського кредиту в залежності від параметрів кредитування, обрати найкращий платіжний інструмент в залежності від ситуації, в якій здійснюються розрахунки, читати фінансову звітність комерційного банку, робити бухгалтерські проведення в розрізі основних банківських операцій, класифікувати доходи і витрати комерційного банку.

Компетентності – здатність до раціонального з точки зору клієнта вибору банку, вміння орієнтуватись в банківських продуктах, обирати та користуватись ними.

Результати навчання – в результаті вивчення курсу студенти орієнтуються в банківських продуктах та можуть ними користуватися.

Структура курсу

Тема 1. Місце банків в системі ринкової економіки.

Місце банківської справи в системі економічних знань. Завдання дисципліни і її зв'язок з іншими дисциплінами. Передумови для виникнення банків. Історія виникнення банків, їх роль та функції в умовах ринкової економіки. Місце банків в системі ринкової економіки.

Тема 2. Банківська система.

Сутність банків. Роль і місце банків в системі грошового обігу. Банківська система. Рівні банківської системи. Завдання різних рівнів банківської системи.

Тема 3. Центральні банки.

Сутність центральних банків. Роль і місце центральних банків у банківській системі. Національний банк України – центральний банк банківської системи України. Основні завдання і функції НБУ. Засоби впливу НБУ на комерційні банки.

Тема 4. Комерційні банки.

Сутність комерційних банків. Роль і місце комерційних банків в банківській системі. Комерційні банки як основний елемент інфраструктури ринку грошей та фінансового ринку. Види комерційних

банків. Спеціалізовані та універсальні комерційні банки. Види спеціалізації комерційного банку. Доходи комерційного банку. Витрати комерційного банку. Прибуток комерційного банку.

Тема 5. Банківські операції.

Банківська діяльність в Україні. Активні банківські операції. Пасивні банківські операції. Розрахункові та касові банківські операції. Інші банківські операції.

Тема 6. Платіжні інструменти.

Сутність платіжних інструментів. Розрахунки за допомогою платіжних доручень. Розрахунки за допомогою платіжних вимог-доручень. Розрахунки за допомогою розрахункових чеків. Розрахунки за допомогою акредитивів. Розрахунки за допомогою платіжних карток. Договірне списання коштів.

Тема 7. Основи побудови обліку в банках.

Зміст роботи з обліку і побудова бухгалтерського апарату. Бухгалтерський процес і процедури фінансового обліку. Параметри і форми аналітичного обліку. Банківська документація. Об'єкти обліку і бухгалтерські рахунки. План рахунків і принципи його побудови. Баланс комерційного банку.

Тема 8. Облік розрахункових і касових операцій.

Характеристика платіжних розрахунків клієнтів банку. Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями. Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями. Облік операцій при розрахунках розрахунковими чеками. Облік операцій при розрахунках акредитивами. Облік розрахунків при безспірному стягненні коштів та договірному списанні. Організація касової роботи. Облік і документообіг при операціях з прийому готівки. Облік і документообіг при видаткових операціях.

Тема 9. Облік депозитних операцій.

Організація роботи з обліку депозитних операцій. Аналітичний і синтетичний облік номіналу депозиту, нарахування процентів за депозитом. Облік операцій із сплати процентів та погашення депозиту.

Тема 10. Облік кредитних операцій.

Загальні принципи обліку кредитних операцій. Аналітичний і синтетичний облік тіла кредиту, нарахування процентів за кредитом. Нарухування доходів та формування прострочених доходів за кредитами.

Тема 11. Облік лізингових операцій.

Характеристика лізингових операцій. Облік операцій з фінансового лізингу. Облік операцій з оперативного лізингу.

Тема 12. Облік операцій з іноземною валютою.

Банківські операції з іноземною валютою і їх класифікація. Облік валютної позиції. Облік операцій за дорученням клієнтів. Облік інших операцій.

Тема 13. Облік операцій з цінними паперами.

Портфель цінних паперів банку та його класифікація. Облік вкладень в цінні папери у портфелі на продаж. Облік довгострокових вкладень та інвестицій банку. Облік власних боргових зобов'язань банку.

Тема 14. Облік міжбанківських операцій.

Загальні принципи розрахунків між банками. Облік міжбанківських розрахунків за прямими кореспондентськими угодами. Облік міжбанківських розрахунків через СЕП НБУ. Облік розрахунків між філіями банку.

Тема 15. Облік основних засобів і нематеріальних активів.

Класифікація та оцінка основних засобів і нематеріальних активів банку. Облік надходження основних засобів та нематеріальних активів. Облік переоцінки основних засобів та нематеріальних активів. Облік амортизації основних засобів та нематеріальних активів. Зменшення корисності та вибуття основних засобів та нематеріальних активів. Облік гудвілу.

Тема 16. Облік власного капіталу.

Структура капіталу та його відображення у фінансовій звітності. Рахунки для обліку капіталу. Облік формування капіталу. Облік операцій з власними акціями. Облік нарахування і виплати дивідендів та інших джерел капіталу.

Тема 17. Облік доходів і витрат.

Загальні принципи обліку доходів і витрат. Облік процентних доходів і витрат. Облік комісійних доходів і витрат. Облік інших доходів і витрат. Облік фінансового результату.

Тема 18. Звітність банків.

Склад та класифікація звітності банку. Користувачі звітності. Формування звітності. Баланс. Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Подання звітності.

Політика курсу – жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу.

Система оцінювання – оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: модуль 1 – 50 % семестрової оцінки; модуль 2 – 50% семестрової оцінки.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Національний банк України <http://www.bank.gov.ua/>
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України <http://www.me.gov.ua/>
6. Державна казначейська служба України <http://www.treasury.gov.ua/>
7. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
8. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Газета «Урядовий кур'єр» <http://www.ukurier.gov.ua/>